

Demonstratieve kampementen (2015). B. Roorda (Rijksuniversiteit Groningen). Politie-wetenschap 83

Doelstelling

Deze rechtsvergelijkende studie heeft tot doel te onderzoeken hoe om te gaan met meer belastende betogingsvormen, zoals (permanente) demonstratieve kampementen, op een wijze die recht doet aan de fundamentele betogingsvrijheid. Dat wil zeggen: op een zodanige wijze dat er een goede balans ontstaat tussen enerzijds de betogingsvrijheid en anderzijds het ordelijk verloop van het dagelijks leven en de rechten en vrijheden van anderen.

Onderzoeksvragen

1. Biedt het huidige recht voldoende grond voor burgemeesters en politie om meer belastende (nieuwe) betogingsvormen, met name betogingen in de vorm van (permanente) kampementen, vanwege de vorm en/of tijdsduur te beperken dan wel te verbieden?
2. Is er in het Duitse en/of Engelse recht een zorgvuldige omgangsvorm ontwikkeld die als leidraad kan dienen voor de manier waarop er in het Nederlandse rechtstelsel mee moet worden omgegaan?

Methoden van onderzoek

- literatuurstudie; analyse van de wetten terzake van Nederland, Duitsland en Engeland.
- interviews

Uitgevoerd in:

Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht.

Samenvatting

Demonstratieve kampementen komen de laatste jaren veel voor. Vanwege hun vorm en ook duur zijn de maatschappelijke lasten vaak hoog. Burgemeesters en politie worstelen om die reden met de vraag hoe om te gaan met deze nieuwe demonstratievorm. In dit onderzoek werd gezocht naar een oplossing die recht doet aan zowel de fundamentele betogingsvrijheid als aan de rechten, vrijheden en belangen van anderen. Aan de hand van een rechtsvergelijkende analyse van het Duitse, Engelse en Europese recht zijn er verschillende beperkingsmethoden gevonden. Nadat deze op hun bruikbaarheid en rechtsstatelijkheid waren getoetst, concludeerde de onderzoeker dat toepassing van de zogenoemde kernrecht-leer de beste oplossing biedt. Deze leer maakt een onderscheid tussen enerzijds de kern van het betogingsrecht – dat wil zeggen het gemeenschappelijk in het openbaar uiten van een mening – en anderzijds de uitingsvorm. Zolang aan iedere uitingsvorm, in dit geval het kampement, ruimte van enige betekenis wordt gelaten, blijft de kern van het betogingsrecht onaangetast. Er kan dus met tenten worden gedemonstreerd, maar slechts op gezette tijden. Uit literatuur- en jurisprudentieonderzoek en interviews met voor betogingen verantwoordelijke gemeente- en politieambtenaren van de G4 blijkt dat de problematiek behoorlijk groot is. Kampementen van actiegroepen als onder meer Occupy en uitgeprocedeerde asielzoekers zijn terugkerende fenomenen die lokale bestuurders en politie grote zorgen baren. De tentenkampen vinden plaats op terreinen die hiervoor absoluut niet geschikt zijn. Door het ontbreken van de meest essentiële voorzieningen gaan zij vaak gepaard met onhygiënische toestanden waardoor serieuze gezondheidsproblemen dreigen, alsook hinder en brandgevaar, niet alleen voor de betogers zelf, maar ook voor omwonenden. Er is behoefte bij gemeenten en politie aan een bevoegdheid om deze betogingsvorm verdergaand te kunnen beperken dan nu

mogelijk is. Echter niet om te verbieden, want dat zou onevenredige afbreuk doen aan de grondwettelijk en verdragsrechtelijk beschermde betogingsvrijheid.

Demonstratieve tentenkampen van min of meer permanente duur vormen een wereldwijd probleem. Bij het zoeken naar een aanvaardbare oplossing kunnen Nederlandse autoriteiten daarom kijken naar de ervaringen in het buitenland. De onderzoeker richt het vizier met name op het Duitse en Engelse rechtssysteem en het Europese recht zoals vormgegeven door het Europese Hof. Van de geanalyseerde beperkingsmethoden komt die waarbij de uitingvorm beperkte bescherming geniet er als beste uit. In tegenstelling tot de andere methoden morrelt zij niet aan de reikwijdte van het grondrecht en laat zij de kern van het recht tot betoging onaangetast. Demonstreren door middel van een tentenkamp moet toegestaan blijven – om de vrijheid van betoging de ruimte te laten die haar toekomt – maar de gemeente mag wel voorwaarden stellen aan de duur en het moment.

Voor deze methode is geen wetswijziging vereist. Rechtbanken pasten deze beperkingswijze al enige keren toe bij demonstratieve kampementen. Het wachten is op de hoogste bestuursrechter.